

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ

Збірник матеріалів

**XXVI підсумкової науково-практичної
конференції викладачів**

22 лютого 2024

Київ 2024

УДК 061.3(063)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XXVI підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. М.В. Трофименка. Київ: МДУ, 2024. 406 с.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою Маріупольського державного університету (протокол № 11 від 22.04.2024)

Редакційна колегія:

Голова Трофименко М.В., ректор МДУ, кандидат політичних наук, професор;

Члени редколегії Балабаниць А.В., доктор економічних наук, професор;
Безчотнікова С.В., доктор філологічних наук, професор;
Булатова О.В., доктор економічних наук, професор;
Задорожня-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор;
Іванець Т. М., голова Ради молодих вчених МДУ, кандидат політичних наук;
Константинова Ю. В., кандидат історичних наук, доцент;
Омельченко В.Я., доктор економічних наук, професор;
Павленко О.Г., доктор філологічних наук, професор;
Романцов В.М., доктор історичних наук, професор;
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор;
Тарасенко Д. Л., доктор економічних наук, професор;
Толпежніков Р.О., доктор економічних наук, професор.

Збірник містить матеріали XXVI підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 22 лютого 2024 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, екології, кібербезпеки, документознавства, культурології, журналістики, філології, літературознавства, методики викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

Література

1. Eliasson, Stig (2015). The birth of language ecology: interdisciplinary influences in Einar Haugen's "The ecology of language". *Language Sciences*. Volume 50, pages 78-92. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0388000115000352>
2. Huckin N. Thomas *Critical Discourse Analysis / Tom Miller. Functional Approaches to Written Text : Classroom Applications*. United States Information Agency, Washington D.C., 1997. 78-92. <https://bpb-ap-se2.wpmucdn.com/thinkspace.csu.edu.au/dist/c/3891/files/2020/10/Huckin-1997.pdf>
3. Stibbe, Arran (2014). An Ecolinguistic Approach to Critical Discourse Studies. *Critical Discourse Studies*, 11(1), 117-128. <https://eprints.glos.ac.uk/1059/1/An%20Ecolinguistic%20Approach%20to%20Critical%20Discourse%20Studies.pdf>
4. Донецька обласна державна адміністрація та департамент екології та природних ресурсів. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Донецькій області у 2021 році <https://mepr.gov.ua/wp-content/uploads/2022/10/Regionalna-dopovid-Donetska-ODA-2021.pdf>

Пирлік Наталія,
кандидат філологічних наук, доцент кафедри романо-германської філології
Маріупольський державний університет

ПЕРСОНАЛЬНИЙ ДЕЙКСИС У ПОЛІТИЧНІЙ КОМУНІКАЦІЇ

1. Глобальні виклики , які виходять за національні кордони й охоплюють весь світ, здебільшого пов'язані з військовими конфліктами, економічною депресією та неконтрольованими міграційними потоками. Вони, по суті, випробовують на стійкість політичну систему держави.

До такого типу явищ віднесено і пандемію COVID-19. Ситуація, що склалася в світі в результаті пандемії, визначується набором параметрів, притаманних світовим війнам.

2. У цьому контексті особливого зацікавлення набуває формування нового нарративу в сучасній політичній комунікації. Цілком закономірним постає вибір телевізійного звернення як основного формату спілкування для лідерів держав. Телевізійні звернення Д. Трампа, А. Меркель, Е. Макрона, Дж. Конте, А. Дуду, Б. Нетаньяху та ін. демонструють реалізацію

таких загальних інтенцій: а) довіру до влади; б) відповідальність кожного за своє життя та здоров'я .

3. За наявності інтегральних смислів у зверненнях кожен із лідерів держав створює емоційно забарвлений, чітко структурований і аргументований текст, що містить властиві йому комунікативні переваги.

У такий спосіб, актуальним завданням є виявлення основних уподобань у виборі особових займенників для реалізації впливу на адресата в телевізійному зверненні канцлера Німеччини А. Меркель від 18 березня 2020 року. Ключовим мовним засобом впливу на громадську думку постає персональний дейксис, представлений займенниками *ich* , *wir* , що дозволяє виявити авторську оцінку і знаходить втілення у розвідках багатьох дослідників.

Варто зазначити, що для політичних виступів і урядових заяв А. Меркель властивий *ich*-дейксис, де частотне вживання займенника *ich* зумовлене безпосередньою причетністю мовця до події. На думку провідних лінгвістів, мовець виступає центром дейктичного поля [].

4. Аналіз тексту телевізійного звернення засвідчує, що вживання займенника *ich* в два рази менше, ніж займенника *wir*, таке співвідношення пояснюється різноманіттям способів реалізації займенника *wir*.

Цей займенник виступає засобом солідаризації мовця зі слухачем, наприклад:

(1) *Wir alle müssen Wege finden, um Zuneigung und Freundschaft zu zeigen...*

(2) *Wir müssen das Risiko, das der eine den ansteckt, so begrenzen, wie wir nur können.*

Іншою іпостассю цього займенника є уявлення образу влади, *wir* – *Regierung*, наприклад:

(3) *Das gehört zu einer offenen Demokratie: das wir die politischen Entscheidungen auch transparent machen und erläutern. Das wir unser Handeln möglichst gut begründen und kommunizieren, damit es nachvollziehbar wird.*

(4) *Wir werden als Regierung stets neu prüfen, was sich wieder korrigieren lässt, aber auch: was womöglich noch nötig ist.*

Ідея єднання влади і народу в кризових ситуаціях отримує своє втілення через конструкцію *wir sind* + *Substantiv*, *wir als* + *Substantiv* зі значенням загальнолюдських цінностей (*Gemeinschaft, Demokratie, Familie, Gesellschaft*), наприклад:

(5) *Und wir sind eine Gemeinschaft, in der jedes Leben und jeder Mensch zählt.*

(6) *Wir sind eine Demokratie. Wir leben nicht von Zwang, sondern von geteiltem Wissen und Mitwirkung. Das ist eine historische Aufgabe und das ist gemeinsam zu bewältigen.*

(7) *Wir werden als Familien und als Gesellschaft andere Formen finden, einander beizustehen.*

5. У свою чергу, займенник *ich* реалізується в двох площинах *ich - Bundeskanzlerin, Ich – eine von Ihnen*, наприклад:

(8) *Ich wende mich heute auf diesem ungewöhnlichen Weg an Sie, weil ich mich sagen will, was mich als Bundeskanzlerin und alle meine Kollegen in der Bundesregierung in dieser Situation leitet.*

(9) *Lassen Sie mich versichern: Für jemanden wie mich, für die Reise- und Bewegungsfreiheit ein schwer erkämpftes Recht waren, sind solche Einschränkungen nur in der absoluten Notwendigkeit zu fertigen.*

(10) *Alle sehnten sich wieder nach Nähe, Berührungen und Gemeinsamkeit. Das spüre ich selbst- Da geht es mir nicht anders als anderen.*

Звертає на себе увагу той факт, що з займенником *ich* найбільш частотно вживаються дієслова говоріння, розумової та інтелектуальної діяльності, наприклад:

(11) *Zur Epidemie- und alles was ich Ihnen dazu sage, kommt aus ständigen Beratungen der Bundesregierung mit den Experten des Robert Koch – Instituts und Wissenschaftlern und Virologen.*

(12) *Ich glaube fest daran, dass wir diese Aufgabe bestehen, wenn wirklich alle Bürgerinnen und Bürger als IHRE Aufgabe begreifen.*

(13) *Ich weiß, wie schwer das ist, was da von uns verlangt wird.*

(14) *Ich versichere Ihnen: Die Bundesregierung tut alles, was sie kann.*

6. Отже, специфікою особистісного дейксису в період пандемії в телевізійному зверненні А. Меркель є домінування займенника *wir* як мовної форми солідарності влади і народу, кожного члена суспільства перед обличчям смертельної небезпеки.

Перспективним уважаємо дослідження локального та темпорального дейксису в текстах телевізійних звернень канцлера ФРН А. Меркель.

Література

1. Brecht Richard D. Deixis in imbedded Structures. Foundations of Language // International J. of Language and Philosophy, 1968, Vol. 11, 1 4, p. 489-518.

2. Levinson Stephen C. Pragmatics. Cambridge etc., 1985.

3. Rappoport Gilbert. Deixis and Detachment in the Adverbial Participles of Russian // Morphosyntax in Slavic / Ed. Catherine V. Chvany, Richard D. Brecht. Chelseca, 1980, p. 273-300.

4. Wunderlich D. Pragmatik, Sprechsituation, Deixis. – Linguistische Forschungen, 1972. – Nr. 11 – S. 285-313.

5. Fernsehsprache von Angela Merkel anlässlich der COVID-19-Pandemie (vom 18. März 2020)